

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

พฤติกรรมมารรังแกกันระหว่างนักเรียนถือว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตามปกติในโรงเรียน ซึ่งเป็นปัญหาที่บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่างก็ทราบกันดี ไม่ว่าจะเป็นระหว่างนักเรียนกันเอง พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยปัญหาดังกล่าวยังเป็นปัญหาที่นำวิกฤตกังวลที่ส่งกระทบอย่างมากทั้งต่อนักเรียนที่ไปรังแกผู้อื่นและนักเรียนที่ถูกผู้อื่นรังแก กล่าวคือนักเรียนที่ถูกเพื่อนรังแกมักจะได้รับการบาดเจ็บ มีความทุกข์ ไม่ชอบไปโรงเรียน และกลายเป็นความทรงจำจนเป็นผู้ใหญ่ ในขณะที่ผู้ที่รังแกผู้อื่นซ้ำ ๆ กันบ่อยครั้งจนกลายเป็นนิสัยความเคยชินอาจส่งผลให้เขาโตเป็นผู้ใหญ่ที่หยาบคาย ก้าวร้าว ป่าเถื่อน อันธพาล และในที่สุดอาจกลายเป็นอาชญากร (Farrington, 1993)

การรังแกเป็นพฤติกรรมของเด็กเกเร (คนพาล) ที่เริ่มต้นด้วยการชอบควบคุมผู้อื่นอย่างไม่ยุติธรรมทั้งทางกาย จิตใจ อารมณ์ และความรู้สึก เป็นการแสดงพฤติกรรมที่ไปทำร้ายร่างกายและทำร้ายจิตใจโดยเจตนา จนทำให้เกิดความกลัว ความทุกข์ และได้รับการบาดเจ็บ ซึ่งเป็นการแสดงที่ไม่เหมาะสมของผู้ที่มีจำนวนมากกว่าหรือมีการรวมเป็นกลุ่มแก๊ง และผู้ที่มิร่างกายแข็งแรงใหญ่โต แล้วไปบีบบังคับ ทำร้ายร่างกาย ทำร้ายอารมณ์ความรู้สึก และทำร้ายจิตใจผู้ที่อ่อนแอกว่า และผู้ที่มีมิต้อยร่างกายไม่สมประกอบ และเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กคนเดียวกันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (Marano, 1995; Coloroso, 2004) เป็นพฤติกรรมการใช้กำลังข่มขู่ โดยการใช้อารมณ์ เป็นการกระทำซึ่งเจตนาที่จะทำร้ายผู้อื่นโดยที่การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ผู้ถูกกระทำไม่ต้องการและไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ (Baron, 1996; Astor, 2005) และเป็นพฤติกรรมที่ก้าวก้าวสิทธิของผู้อื่น ในลักษณะของการข่มขู่ บีบบังคับ เรียกร้อง หรือลักษณะการแสดงออกที่รุนแรง (ปราณี จันทร์หอม, 2541; สุณีเยี ศรีวิรุฬห์, 2542) แม้ว่าพฤติกรรมมารรังแกกันในโรงเรียนจะเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายและมีผลกระทบต่อเด็กนักเรียนเป็นอย่างมากในปัจจุบัน แต่สังคมมักมองข้ามไป คิดว่าเป็นพฤติกรรมปกติธรรมดาหรือเป็นการเล่นที่สนุกสนานที่อาจเกินขอบเขต และความรู้ดีของเด็กรักเรียน จึงไม่ได้ให้ความสนใจและแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจังเท่าที่ควร (สมบัติ ตาปัญญา, 2549)

จากการประมวลแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมมารรังแกผู้อื่นนั้นมีมากมายหลายสาเหตุ แต่สาเหตุที่สำคัญที่วิจัยในครั้งนี้นำมาสนใจมี 3 สาเหตุหลัก คือ สาเหตุที่ 1 มาจากสภาพทางครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู โดยเฉพาะเด็กที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาหย่าร้างกันหรือแยกกันอยู่ อาจจะขาดความอบอุ่น รู้สึกว่าเหงาขาดที่พึ่ง อันมีผลต่อปัญหาทางอารมณ์โดยตรง หรือเด็กที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดามีอารมณ์ร้ายอย่างรุนแรงที่แสดงออกในลักษณะของการรุนแรงเชิงอารมณ์ โกรธจัด ก้าวร้าว ด่าทอ อาจทำให้เด็กมีพฤติกรรมไปในทำนองเดียวกัน ซึ่งล้วนมีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก (พรทิพย์ อินทรโชติ, 2536; วิณี ชิตเชิดวงศ์, 2537; ผดุง อารยะวิญญู, 2542) สาเหตุที่ 2 เกิดจากการเลียนแบบพฤติกรรมจากสิ่งแวดล้อมที่ใช้ความรุนแรง ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่ในชุมชนที่ไม่ดี เช่น ชุมชนแออัดที่มีเพื่อนบ้านเป็นเด็กเกเรอันธพาลอาจชักจูงเด็กไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร หรือเด็กที่มีการย้ายถิ่นที่อยู่จากสภาพแวดล้อมที่เป็นชนบทเข้ามาเรียนต่อในเมือง อาจปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ไม่ได้ ทำให้เกิดความคับข้องใจและอาจก่อปัญหาขึ้นในสังคมได้ (Ahmed and Braithwaite, 2004; ผดุง อารยะวิญญู, 2542; โสภณ สุภาพงษ์, 2548) และสาเหตุที่ 3 ภาวะเครียดและการปกครองนักเรียนในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะเครียดและการปกครองนักเรียนที่เข้มงวดกดดันมากเกินไป ทำให้เด็กนักเรียนเกิดความอึดอัดใจและคับข้องใจได้ อันทำให้เด็กมีปัญหาได้ โดยเฉพาะโรงเรียนที่ไม่เอาใจใส่ให้ความรักและเข้าใจนักเรียนเท่าที่ควร ซึ่งมักสร้างปัญหาทำให้เด็กไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและมีอารมณ์ไม่มั่นคงได้ (Fried and Fried, 1997; วิณี ชิตเชิดวงศ์, 2537; สรรสุดา มีชั้นช่วง, 2544)

จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนในโรงเรียนยังเป็นปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร แม้แต่โรงเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความรุนแรงอยู่แล้ว ดังผลการศึกษานักวิชาการหลายท่านที่ศึกษาพบว่าเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีพฤติกรรมรุนแรงร้อยละ 20.7 (ดลมนรรัตน์ บากา และเกษตรชัย และหีม, 2551) เยาวชนมีพฤติกรรมก้าวร้าวร้อยละ 22.3 (ดลมนรรัตน์ บากา และเกษตรชัย และหีม, 2552) เยาวชนมีส่วนร่วมในสถานการณ์ความไม่สงบเพราะต้องการค่าจ้างมากที่สุด (ร้อยละ 31.7) รองลงมา มีสาเหตุมาจากรู้เท่าไม่ถึงการณ์ (ร้อยละ 22.2) ถูกหลอกลวง (ร้อยละ 21.9) ติดยาเสพติด (ร้อยละ 13.9) และรับคำสอนที่ผิด (ร้อยละ 10.3) ตามลำดับ (ดลมนรรัตน์ บากา และเกษตรชัย และหีม, 2550) และการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้มากกว่าร้อยละ 90 เป็นวัยรุ่นมุสลิมที่มีอายุระหว่าง 18–35 ปี (ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจส่วนหน้า, 2549) และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังพบอีกว่ายังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการรังแกกันในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นรูปธรรม แต่มีผลการศึกษาเฉพาะของ Laeheem (2009) ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดเทศบาล โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และโรงเรียนเอกชนมูลนิธิจีน จำนวน 1,440 คน ซึ่งการศึกษาพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นจำนวนร้อยละ 23.0 เมื่อจำแนกตามประเภทโรงเรียนพบว่า นักเรียนในโรงเรียนเอกชนมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นสูงกว่าโรงเรียนรัฐบาล โดยนักเรียนมีพฤติกรรมการขวางสิ่งของใส่คนอื่นสูงที่สุด ร้อยละ 34.9 รองลงมา 3 อันดับแรก คือ การเตะผู้อื่นร้อยละ 24.9 การต่อยผู้อื่นร้อยละ 23.4 และการตบตีร้อยละ 12.2 ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นข้อมูลที่เป็นภาพรวมแต่ยังไม่มีความเฉพาะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงคิดว่ามีจำเป็นต้องมีการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่ต้องให้ความสำคัญ ให้ความสนใจ และให้ความเอาใจใส่เป็นพิเศษจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น ครูอาจารย์ บิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น นักสังคมสงเคราะห์ และข้าราชการในหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้ความช่วยเหลือและปรับปรุงแก้ไขให้เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม และเป็นการป้องกันไม่ให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่รุนแรงมากขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรังแกผู้อื่น และปัจจัยที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี

3. คำถามการวิจัย

สภาพครอบครัวและการเลี้ยงดู สภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรง และกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียนส่งผลต่อการมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนหรือไม่ อย่างไร

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยในครั้งนี้ทำให้ต้องได้รับความรู้ในการวิจัยต่อไปและใช้ในการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งนักศึกษา นักวิชาการ คณาจารย์ และบุคคลที่สนใจทั่วไป รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อใช้ป้องกันแก้ไขพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนให้ลดน้อยลง และปรับเปลี่ยน

พฤติกรรมของนักเรียนให้มีความเหมาะสมต่อไป นอกจากนี้ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำเสนอในเวทีวิชาการและหรือลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับชาติหรือนานาชาติ และสามารถนำผลการศึกษาไปขยายผลแก่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่อื่น ๆ เช่น จังหวัดยะลา นราธิวาส สงขลา สตูล พัทลุง และตรัง เป็นต้น

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาที่เน้นเฉพาะพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นในกรอบประเด็นเกี่ยวกับลักษณะหรือรูปแบบพฤติกรรมการรังแก และสถานที่ที่รังแก นอกจากนี้จะเน้นศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่นำไปสู่พฤติกรรมการรังแกผู้อื่น ซึ่งเน้นใน 3 ปัจจัยหลัก คือ สภาพครอบครัวและการเลี้ยงดู สภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรง และกฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับนักเรียนที่ชอบรังแกผู้อื่น นักเรียนที่ถูกรังแก พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูผู้สอน และบุคคลที่พบเห็นพฤติกรรมการรังแกระหว่างนักเรียนในโรงเรียน เช่น นักการภารโรง แม่บ้าน และพนักงานรักษาความปลอดภัย เป็นต้น

สำหรับการจำแนกระหว่างพฤติกรรมการรังแกกับพฤติกรรมการเล่นกันตามปกติของนักเรียนนั้น นักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะว่า ควรพิจารณาจากนักเรียนที่เป็นเหยื่อจากการถูกรังแกเป็นหลักว่า นักเรียนที่ถูกเพื่อนกระทำมีความรู้สึกอย่างไรและได้รับผลกระทบอย่างไรจากการกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมดังกล่าว กล่าวคือถ้าหากนักเรียนที่ถูกเพื่อนรังแกมีการแสดงพฤติกรรมร่วมกันอย่างสนุกสนาน ชอบใจ ฟังพอใจ และไม่ได้รับผลกระทบหรือได้รับผลกระทบเพียงเล็กน้อย อาจถือได้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นการเล่นสนุกสนานระหว่างนักเรียน แต่ถ้านักเรียนที่ถูกเพื่อนรังแกไม่มีการแสดงพฤติกรรมร่วมกัน ถูกกระทำเพียงฝ่ายเดียวจนได้รับผลกระทบทางจิตใจ เช่น โกรธ หวาดกลัว และอับอาย เป็นต้น หรือได้รับผลกระทบทางร่างกาย เช่น ร่างกายฟกช้ำดำเขียว เกิดบาดแผล และมีเลือดแดงยางออก เป็นต้น อาจถือได้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นพฤติกรรมการรังแก

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1 พื้นที่วิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ให้ความสนใจพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในระดับประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี ซึ่งมีจำนวน 15 โรงเรียน (สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี, 2555) ทั้งนี้เพราะจากการศึกษาของนักวิจัยหลายท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่าพฤติกรรมรังแกกันส่วนใหญ่จะเริ่มต้นและพบมากในกลุ่มนักเรียนประถมศึกษาและมีแนวโน้มที่ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น (Laeheem, 2009) และเป็นพื้นที่ที่เยาวชนมุสลิมมีการแสดงพฤติกรรมรุนแรง ก้าวร้าว และรังแกผู้อื่น (ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจส่วนหน้า, 2549; ดลมนรจันท์ บากา และเกษตรชัย และทีม, 2550; 2551; 2552)

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีกำเนิดขึ้นเนื่องจากพัฒนาการของระบบการศึกษาตามอริยาศัยในระบบปอเนาะ การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและความก้าวหน้าทางวิทยาการของศาสตร์แขนงต่าง ๆ ที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เป็นปัจจัยเร่งให้การศึกษาในระบบปอเนาะมีการปรับตัวโดยการผนวกวิชาการสามัญควบคู่วิชาการศาสนา จนนำมาสู่การจัดการศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในปัจจุบันการศึกษาในระบบโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีบทบาทสำคัญในการสร้างบุคลากรมุสลิมเพื่อมาเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพนั้นจำเป็นต้องอุดมด้วยองค์ความรู้และเทียบพร้อมด้วยคุณธรรมที่ดำรงทั้งทางวาจา พฤติกรรม และอุดมการณ์ความคิด เพื่อเป็นการตอบสนองต่อทิศทางการนโยบายการพัฒนาประเทศ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้มีการปรับแนวทางการทำงานของบุคลากรเป็นระบบองค์กรที่ยึด

ติดกับโครงสร้างขององค์กรมากกว่าการบริหารแบบอาศัยปัจเจกบุคคล ดังเช่นการศึกษาของระบบปอเนาะในอดีต ซึ่งการจัดระบบการศึกษาในลักษณะดังกล่าวเป็นผลให้การเรียนการสอนในห้องเรียนมีบทบาทหน้าที่หลักในการให้ความรู้ด้านวิชาการและการอบรมขัดเกลาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ดังนั้นระเบียบแนวทางของโรงเรียนและวิทยปัญญาในการถ่ายทอดวิชาการเชิงบูรณาการหลักการศาสนาอิสลามจึงเป็นภาระหน้าที่ที่บรรดาครูผู้สอนในห้องเรียนก้าวขึ้นมา มีบทบาทสำคัญแทนที่โต๊ะครูตามระบบการศึกษาแบบปอเนาะ

ระบบการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในปัจจุบันที่มีการสอนวิชาการศาสนาควบคู่สามัญ ซึ่งทุกโรงเรียนจะต้องนำหลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาของตนเอง โดยกำหนด 8 สารการเรียนรู้ ได้แก่ สารอะลกุรอ่าน สารอัลหะดีษ สารอัลอะกีดีฮฺ (หลักศรัทธา) สารอัลฟิถฺฮฺ (ศาสนบัญญัติ) สารอัดดารีค (ศาสนประวัติ) สารอัลอัคลาก (จริยธรรม) สารภาษาอาหรับ และสารภาษามลายู/ภาษาอาหรับเสริม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการศึกษาในระบบโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจึงมีส่วนสำคัญในการขัดเกลาผู้เรียนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เป็นผู้ที่มีความประพฤติปฏิบัติที่มีความสอดคล้องตามหลักธรรมคำสอนในศาสนาอิสลาม ตามแนวทางที่ระบุในคัมภีร์อัลกุรอ่านและแบบฉบับอันดีงามของท่านศาสนทูต ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าความมั่นคงทางสังคมและคุณธรรมของชุมชนหรือสังคมมุสลิมจึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการสอนและปลูกฝังคุณธรรมจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั้งจากคณะผู้บริหารโรงเรียน บุคลากรทางการศึกษา และครูบาอาจารย์ทั้งวิชาการศาสนาและวิชาการสามัญ ดังที่สารจุฬาราชมนตรีที่กล่าวไว้ในหลักสูตรอิสลามศึกษาข้างต้นว่าการนำหลักการของศาสนาอิสลามมาใช้ระบบการจัดการเรียนการสอนจะช่วยให้เยาวชนมุสลิมได้รับการพัฒนาวิชาสามัญและวิชาศาสนาควบคู่ไปด้วยกัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคมมุสลิม และพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ มีความศรัทธามั่นต่ออัลลอฮ์ และมีบุคลิกภาพที่ดีงามตามแบบอย่างของนบีมุฮัมมัด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

6.2 การเก็บข้อมูลและผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยในครั้งนี้เน้นการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับครูอาจารย์ บุคลากรในโรงเรียน นักเรียนที่รังแกผู้อื่น นักเรียนที่ถูกรังแก และพ่อแม่ผู้ปกครอง รวมทั้งสังเกตสภาพโรงเรียน สภาพครอบครัว และชุมชนที่อาศัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ครู คือบุคคลสำคัญในการสอนวิชาความรู้และอบรมนักเรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมและกิริยามารยาทที่งดงาม อาจกล่าวได้ว่านักเรียนสามารถเรียนรู้ในเรื่องของมารยาทที่ดีงามผ่านพฤติกรรมของครูได้ในเวลาที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้นจะประกอบด้วยครู 2 ประเภทคือ ครูสอนวิชาศาสนาและครูสอนวิชาสามัญ ซึ่งครูทุกคนนั้นล้วนมีบทบาทหน้าที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันในการอบรมขัดเกลา กิริยามารยาทที่ดีงามตามหลักธรรมคำสอนในศาสนาอิสลามแก่นักเรียน โดยครูวิชาศาสนาส่วนมากจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในกลุ่มประเทศมุสลิมหรือในแถบตะวันออกกลาง ซึ่งมีความเข้มข้นและลุ่มลึกในศาสตร์อิสลาม และมีหน้าที่โดยตรงในการอบรมนักเรียนให้เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนศาสนาอิสลาม ตัวอย่างเช่น การสอนวิชาอัลกุรอ่าน อัลหะดีษ ธรรมะอธิบายอัลกุรอ่าน จริยธรรมอิสลาม ประวัติศาสตร์อิสลาม ศาสนบัญญัติ และภาษาและไวยากรณ์อาหรับ เป็นต้น และครูวิชาสามัญส่วนใหญ่จบการศึกษาที่ไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี มีจิตวิญญาณและเข้าใจหลักธรรมคำสอนของศาสนาอิสลามอย่างลึกซึ้ง ย่อมก่อประโยชน์ให้แนวทางและอุดมการณ์ความคิดในการสอนวิชาสามัญอย่างบูรณาการที่ส่งผลต่อการขัดเกลาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม เมื่อได้ศึกษาในวิชาที่มีได้เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม รวมทั้งสามารถตอบเจตนาที่ผู้เรียนเป็นมุสลิมที่มีอาจแยกศาสนาจากวิถีการดำเนินชีวิตได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทั้งครูวิชาศาสนาและวิชาสามัญต่างมีความสำคัญอย่างยิ่งในการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคม การอบรมนักเรียนให้เป็นคนดีมีคุณธรรมทั้งการแสดงออกทางพฤติกรรม

ทางวาจา และอุดมการณ์ความคิด รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในเรื่องความเคร่งครัดในการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาอิสลาม

2. บุคลากรในสถานศึกษา คือบุคคลที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีได้เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาหรือการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียน เช่น แม่ครัว เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย คนขับรถ ภารโรง เป็นต้น ในหลายสถานการณ์ที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมการรังแกกันในช่วงเวลาและสถานที่ที่ครูผู้สอนมีข้อจำกัดทางด้านเวลาและภาระหน้าที่ในการเฝ้าระวัง แต่พฤติกรรมดังกล่าวกลับอยู่ในสายตาของบุคคลที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่นักเรียนว่างเว้นจากการเรียนหรือทำกิจกรรมอย่างอื่น ซึ่งบุคลากรส่วนใหญ่มักเป็นคนในพื้นที่ที่สามารถสื่อสารภาษาท้องถิ่นได้ มีความเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีปฏิบัติของพื้นที่ มีความรู้ความเข้าใจหลักการศาสนาอิสลาม และมีความเคร่งครัดในการปฏิบัติศาสนกิจ ซึ่งสามารถดูแลนักเรียนให้มีพฤติกรรมที่ดีและสามารถลดระดับการรังแกที่นักเรียนกระทำต่อกันได้ เพราะนอกเหนือจากการศึกษาภายในห้องเรียนที่มีครูผู้สอนควบคุมดูแลหลายครั้งการรังแกนั้นมักจะเกิดนอกห้องเรียนหรือนอกเวลาเรียน ทั้งนี้การปลุกฝังให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษามีจิตวิญญาณแห่งการเป็นผู้บรมชดเชยเสมีนหนึ่งเป็นครูบาอาจารย์นอกห้องเรียน ย่อมเป็นสิ่งดีที่โรงเรียนสมควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งการสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนมีความเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโสในเรื่องของศาสนาและคุณธรรมตามอัลกุรอานและแบบฉบับอันดีงามของท่านศาสนทูต ย่อมเป็นการสร้างบรรยากาศแห่งการอบรมชดเชยที่สมบูรณ์กว่าการปล่อยให้เป็นการของครูอาจารย์เพียงฝ่ายเดียว

3. นักเรียนเป็นกลุ่มคนที่ศึกษาหาความรู้ในโรงเรียนและเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียน ทั้งที่เกี่ยวข้องในฐานะผู้กระทำ ผู้ถูกรังแก และผู้เข้าร่วมในเหตุการณ์ ซึ่งนักเรียนกลุ่มนี้ประกอบไปด้วยนักเรียนชายและนักเรียนหญิง โดยพฤติกรรมการแสดงออกเกี่ยวกับการรังแกนั้นมีทั้งพฤติกรรมที่แบ่งแยกอย่างชัดเจนระหว่างเพศ และพฤติกรรมการรังแกที่สามารถกระทำหรือเกิดขึ้นได้กับนักเรียนทั้งสองเพศ โดยปกตินักเรียนเป็นกลุ่มที่ตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการรังแกตลอดเวลา การเพิ่มทักษะการแก้ปัญหาความขัดแย้งหรือการหลีกเลี่ยงจากการรังแกเป็นสิ่งดีที่โรงเรียนควรให้คำแนะนำแก่นักเรียน ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงและป้องกันองค์ประกอบที่อาจนำไปสู่การมีพฤติกรรมการรังแกหรือถูกรังแกจากเพื่อนนักเรียนในโรงเรียน

นักเรียนที่เลือกเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาความรู้วิชาการศาสนาที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของการเป็นมุสลิมควบคู่กับวิชาการสามัญที่มีความสำคัญต่อการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพ ถึงอย่างไรก็ตามนักเรียนแต่ละคนได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวที่แตกต่างกัน เช่น บางครอบครัวเลี้ยงลูกอย่างเคร่งครัดในวิถีอิสลาม แต่บางครอบครัวกลับพึ่งพาการเรียนรู้อิสลามจากโรงเรียนเพียงฝ่ายเดียว นักเรียนบางคนมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน หรือมาจากครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งพื้นฐานที่แตกต่างกันย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อกันด้วยเช่นกัน นักเรียนบางคนสามารถเข้ากับเพื่อนใหม่หรือผู้อื่นได้ง่าย แต่บางคนกลับเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามหรือมีปฏิสัมพันธ์ในทางลบ และชอบการรังแกผู้อื่น ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ สมควรหาแนวทางแก้ไข และไม่ควรละเลยจนเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำจนกลายเป็นเรื่องปกติในสังคม การอบรมจากทางบ้านและการสอนสั่งจากครูบาอาจารย์สามารถถ่อมเกลานักเรียนเหล่านี้ให้มีพฤติกรรมที่ดีและลดอัตราการรังแกที่กระทำต่อกันลงได้ แต่ทั้งนี้ต้องได้รับความเอาใจใส่จากทางบ้านและโรงเรียนพร้อมทั้งความร่วมมือจากตัวนักเรียนเองเป็นปัจจัยร่วมที่สำคัญ

4. ผู้ปกครองเป็นผู้ดูแลอบรมเลี้ยงดูชดเชยพฤติกรรมของนักเรียน ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียนแต่ละคนล้วนมีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงดูจากครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลอกเลียนแบบพฤติกรรมจากพ่อแม่ผู้ปกครอง ด้วยภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุส่งผลกระทบต่อโดยตรงให้ลักษณะการประกอบอาชีพของบรรดาผู้ปกครองที่ตั้งอยู่นอกบ้านหรือห่างไกลจากครอบครัว ช่วงเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวจึงถูกลดทอนลงอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ซึ่งปัญหาที่บางส่วนที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างหลากหลายเป็นผลมาจากการที่เยาวชนขาดการอบรมชดเชยเรื่องคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยทางด้านวัตถุชดเชยเวลาที่เสียไปของเยาวชน เยาวชนจึงได้รับการอบรมชดเชย

เฉพาะช่วงเวลาที่เป็นักเรียนในโรงเรียนเท่านั้น เมื่อนักเรียนประสบปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของพฤติกรรม โรงเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยั้งที่ตองอาศัยเวลาและความร่วมมือจากพ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียน เนื่องจากในบางพฤติกรรมนั้นนักเรียนจะแสดงออกเมื่ออยู่ภายนอกหรือภายในบ้านเท่านั้น ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งผู้ปกครองและโรงเรียนจึงต้องร่วมมือกัน ดังนั้นการรายงานพฤติกรรมนักเรียนให้แก่ผู้ปกครองได้รับทราบอย่างต่อเนื่องจึงเป็นเรื่องจำเป็นที่โรงเรียนมีอาจเพิกเฉยได้ อีกทั้งผู้ปกครองควรสอดส่องเอาใจใส่ต่อพฤติกรรมของบุตรหลานและให้เวลาในการอบรมเลี้ยงดูมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการช้่นำบรรดาเยาวชนสู่การเป็นคนดีมีคุณธรรมต่อไป

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรมการรังแก หมายถึง พฤติกรรมที่ทำให้ผู้อื่นไม่พอใจหรือเจ็บปวดทางกาย อารมณ์ และจิตใจ โดยแสดงออกทางกายหรือวาจาที่มีระดับความรุนแรงต่างกันทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา และทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนและได้รับอันตราย ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายร่างกายให้ได้รับบาดเจ็บ ทำร้ายอารมณ์ความรู้สึก และทำร้ายจิตใจ รวมทั้งเป็นการกระทำที่ล่อลวงเมิดสิทธิส่วนบุคคลทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ โดยการบังคับขู่เข็ญ คุกคาม ทุบตี จำกัดกีดกันเสรีภาพ

สภาพครอบครัวและการเลี้ยงดู หมายถึง ลักษณะและสภาพทั่วไปทางบ้าน สภาพการอบรม สั่งสอน การเลี้ยงดู และการดูแลเอาใจใส่ของพ่อแม่ที่มีต่อลูก ซึ่งเป็นนักเรียนที่ชอบไปรังแกผู้อื่น อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่การมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นในโรงเรียน

สภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรง หมายถึง ลักษณะและสภาพทั่วไปของชุมชนที่นักเรียนที่ชอบไปรังแกผู้อื่นอาศัยอยู่ว่าประสบปัญหาการใช้ความรุนแรงหรือไม่ เช่น มีผู้ถูกทำร้ายร่างกาย การตรวจค้น การประท้วง และการเสียชีวิตอันเนื่องมาจากสถานการณ์ความไม่สงบในปัจจุบัน เป็นต้น อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่การมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นในโรงเรียน

กฎระเบียบและการปกครองนักเรียนในโรงเรียน หมายถึง ลักษณะและสภาพทั่วไปของกฎระเบียบและลักษณะการปกครองนักเรียนในโรงเรียนที่นักเรียนชอบไปรังแกผู้อื่นศึกษาอยู่ว่ามีรูปแบบลักษณะที่เข้มงวดกวดขัน หรืออืดทึบไดย หรือประชาธิปไตย หรือรูปแบบลักษณะอื่นใด อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่การมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นในโรงเรียน